

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۳/۰۴/۱۵

پروفیسور عبدالخالق رشید

زما په نظر؛

د خدابخش د کتابخانې

د دستارنامې نسخه مهمه ده

تراوسه پورې د لوی خوشحال د ستارنامه څوځلې چاپ شوي، دکابل د (۱۳۴۵) کال چاپ خود هنديانوپه وينا سيده اوساده له متن څخه کاپي شوي اوچا پ شوي دي، کوربي ودان په خپل وخت کي داهم يولوی کاروله هغي وروسته هم چي کومي نسخې چا پ شوي په هغوکي د بناغلو عبدالشکور، پردل خټک، مغموم، مشوانی اوداکتر عبدالحکيم شاه خټک، سيدغني غني اونوروپه هڅوچا پ شوي بني هم زمور مخي ته پرته دي، چي دوی تولودخپلو هڅوپه ترڅ کي دپنتي نسخه نه ده ليدلي اونه بي په خپلولیکنوکي دهغي يادونه کړي ده (*).

(*) د يادوني ورده چي؛ د خدابخش نسخه ډيره زره نسخه نه ده، کاغذ يی ډيرنوی اوتازه دی، کاغذ يی هم دانگریزي زمانې کاغذ دی، دنسخې دمنځ په پانوکي يوځای په انگریزي ژبه ليکل شوي: «له کومي نسخې څخه چي ما دغه را وليکله اوکاپي مي کړه دهغي دليکني نيټه ۵ جمادی الثاني (۱۱۹۰ هجري) ده.» زه فکرکوم چي دغه انگریزي ليکنه (سمه اوياناسمه) هم د نقد ورده ځکه چي دايادشوی کال له (۱۱۱۹ هجري) کال سره سرنه لگوي اوکه چيري دنسخې کاغذ ته سړی گوري کيدای شي، په همدغه کال لکه چي انگریز (ليکوال يا کوم مامور) ليکلی دانسخه کاپي شوي وي. (خدای پرعالم دی!)

د پاڼو شميره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړيکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

يادونه: دليکني دليکنيزې بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليولو مخکي په خيبر و لولی

بناغلي ډاکټر خټک بنايسته خواري کړي اودستار نامه يي له سره ترپايه له خپل څيرنيز ذره بين څخه تيره کړي، او هغه څه چې په کي دڅيرني اوگروبرني وړول هغه يي تشریح کړي اومکمل تشریح معلومات يي زموږ په واک کي را کړي دي .خوله دي ټولوبنيگروسره سره دانري څرگنده ده چې ده هم دخدابخش کتابخانې نسخه نه ده ليدلي . بناغلي ډاکټر خټک چې بل بڼه کار کړی هغه دادی چې دټولو هغوچاپي نسخوچې ده ليدلي اولوستي يي دي دسراوپای عکسونه هم له خپلي چاپي دستارنامي سره راوړي اومل کړي دي چې دغه کاريي د دستارنامي اړه دڅه ليکني له پاره ډير مهم مرستندوی دي .

په قلمي نسخوکي يي د مياطارق شاه کاکاخيل اود پښتواکاديمي پيښورپوهنتون قلمي يادي کړي اودهغودسراوپای عکسونه يي هم مل ورسره راوړي دي.چې يوه يي هم دليک له مخي د خدابخش له نسخي سره ورته والی نه لري . کيدای شي ترې مخکي وي اويا وروسته، ماته د پښتواکاديمي پيښورپوهنتون نسخه په لومړی سرکي له دي امله چې په نستعليق خط باندي ليکل شوي وه جالبه اودپاملرني وړنسخه ښکاره شوه خو وروسته وروسته مې چې وکتله راته څرگنده شوه چې هغه که په نستعليق خط هم ليکل شوي بياهم د خدابخش له نسخي سره په ډيروبرخوکي توپيرلري،خونستعليق ليک يي ترخدابخش اونورو ټولونسخوفکرکوم ښکلی دی .

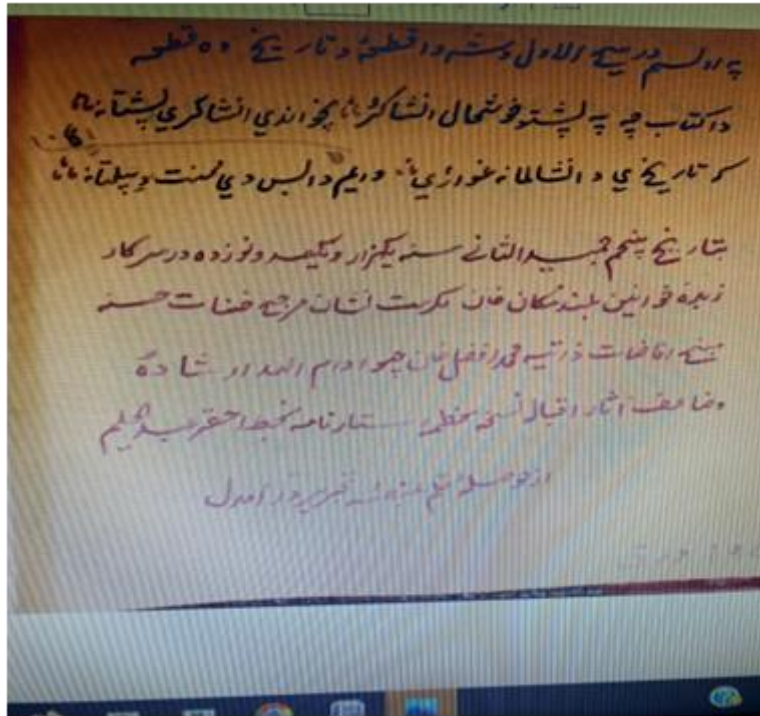
له بلي خواکومه نسخه (نسخي) چې ډاکټر عبدالحکيم شاه خټک صاحب دخان له پاره معيارنيولي، اوپه هغي با هغوکي يي بولرنيمگرتيا وي په نښه کړي هغه زياتره په خدابخش نسخه کي په هم هغه بڼه لکه چې ده تصحيح کړي سمی راغلي دي، چې يومتال يي په پيل کي دسم او ناسم په جدول (پنځم مخ) کي داسي راغلی دی : **نا سم) دهجرت په دريم کال دبدرجنگ وه) سم (دهجرت په دويم کال د بدرجنگ وه (داډول تيروتنی چې گران ډاکټررا پورته کړي دی هغه ټولي په خدابخش نسخه کي په سمه بڼه ليکل شوي دي لکه) : دهجرت په دويم کال دبدرجنگ و – خدابخش نسخه)**

همداسي مې د مشواني صاحب اونوري چاپ شوي دستارنامي يوه يوه لږاوډيري ترنظر تيري کړي خوتولود خدابخش له قلمي نسخي سره په ډيرو برخوکي څرگند توپيردرلود، مشواني صاحب خود قلمي نسخي پرځای د عبدالشکورچاپي نسخه معيارکړي اوخپله هڅه يي دهغي نسخي په پام کي نيولوسره پرمخ بيولي ده .زه نه پوهيږم چې بناغلي عبدالشکور اوياهم مشواني صاحب څنگه اولي دستارنامي اصلي بڼه په خپل چاپ کي په پام کي نه ده نيولي؟ آيا عبدالشکور صاحب هم (ش) په (بن) ا و (ژ) په (ږ) اړولي ده؟ اوکه يي اړولي نوزه چې دادبياتوزده کونکی اوڅيرونکی يم ولی له اصلي متن څخه په لوی لاس لري پاتي کړل شم؟ له مورڅخه خونه (ش) ورک دی اونه هم (ژ) اونورآيا مورکولای شوڅلورسوه کلن سم متن په اوسني ژبه) چې گواکي سموويي (وليکواوخلکوته يي په اوسنی ډول او طرز سره وړاندي کړو؟ که يي کولاشونوبيا به دهغه اثرکلاسيک توب ته زيان نه وي رسيدلي ؟ دغوستونزو زه دغه ټکي ته څيرکرم چې په دغه اړه بايد يو بل خټکوال متن چې له خدابخش سره نږدېوالي اوورته والی ولري وگورم نومي لاس ته تر هرڅه دمخه دخوشحال خان د ديوان نسخه هغه چې ويل کيږي خوشحال خان په خپله ليکلی دی مخي ته کيښوده اود ليکني ډول مې په سرسري توگه سره پرته اومقايسه کړخوراته معلومه شوه چې دخدابخش دنسخي املا له هغي نسخي سره يوشان وه اوهم هغه ليک دود چې هلته کاريدلي دی، دلته هم کټ مټ ښکاري، په نسخه کي سرترپايه نه (بن) ښکاري اونه (ږ يا گ) پرځای يي (ش) او (ژ) او (ک) کاريدلي دي خوپه چاپي نسخوکي نه دکوزو ليکوالوپه چاپونوکي دغه اصلي توري ښکاري اونه هم د برنيو، دوی ټولوپه يوه اتفاق دا په خپله رايه سمه بللي چې (ش) (ژ) او (ک) (اونورحذف کړي اوخپل معيار؟ پرته له دي چې دخټکود ليک دود چې دکلاسيکي دورې زيات شميرآثارپر همدغه ليک دود ليکل شوي اصالت چې په پښتولويديزوينگ) لهجه (کي اوس هم ژوندی دود دی په پام کي ونيسي، په ټولوچاپي نسخوکي د)کشي (پرځای (کښي) او د) کيزي (پرځای) کيږي (ليکل شوی دی چې زه فکرکوم اړتيايې نه وه .

دويم ټکی چې زه يي دخدابخش د نسخي اورډواولنډوته متوجه کړم، هغه ددغي نسخي وروستی پاڼه ده، لکه چې په لاندي عکس کي يي مورټول لوستای شو ، دلته اصل متن په توررننگ ليکل شوی،خوکومه متحده الماله ليکنه چې په ټولوچاپونوکي يوشان راغلي، کاتب هماغه ليکنه پراصل متن پسي په بل رنگ ورزياته کړي ده، دغه چلند ماته دغه پوښتنه را وتوکوله چې کيدای شي ليکوال اصل متن له داسي نسخي څخه نقل کړي چې هلته نه دافضل خان دتشويق خبره ليکل شوي اونه هم هغه نسخه عبدالحليم ليکلي ده، کيدای شي کوم بل کاتب اوياهم فرمايش ورکونکي چې دغه نسخه بشپړه کړي بيايې دغه يادونه ورزياته کړي اوورنښلولي وي، داينظر دی حتمی نه دی چې سم به وي اويا ناسم .

دغه ليکنه پرنوروخانگړنودا ټکي هم په گوته کوي، تراوسه چې د دستارنامي کومې نسخي له مورسره شته، دانټولي له يوي نسخي څخه چې کيدای شي دخدابخش نسخه وي اويا کومه بله کاپي شوي دي، ځکه چې په ټولوکي دخطاط نوم عبدالحليم راغلی دی، خودابه اوس گرانه وي چې پوه شودعبدالحليم په خط ليکلي دستارنامه کومه يوه ده؟ له مورده دگورې (کلاوي) سر ورک شوی، خبره دڅونسخوکو، خو زه پردغه انديم چې دغه شته نسخي چې تراوسه زموږپه واک کي دي سمی نه تدقيق شوي اونه سمی پرته شوي دي.ټولي ناقصي دي بايد چې پردغوتولويوه نوي

علمي کتنه وشي او بودقيق دختکوپه ليک دود ليکل شوی متن په خپله اصلي بڼه له يوې دقيقې انتقادي پرتلې اوڅيرنې سره چې دخوشحال او خوشحال پوهنې له شان سره برابر وي رامنځ ته کړو .

داهم دخدا بخش د نسخې وروستی پاڼه.

ليکوال:

پروفیسور عبدالخالق رشید

نهر و پوهنتون - پښتو څانگه

د پاڼو شمیره: له 3 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته را بولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ